

Tugiisikuteenus

1. Teenuse eesmärk

Lapsele tugiisikuteenuse osutamise eesmärk on koostöös last kasvatava isikuga lapse ea- või võimetekohase arengu toetamine ja vajadusel hooldustoimingute sooritamine. Teenust pakkudes tuleb sotsiaalse tõrjutuse ennetamiseks ja leevendamiseks tagada lapsele eakaaslastega võrdsed võimalused ning vähendada lapsevanemate hoolduskoormust, andes neile võimalusi tööhõives osalemiseks.

2. Teenuse kirjeldus

Teenuse sisuks on lapse juhendamine, abistamine ja jõustamine last arendavates tegevustes, kohustuste täitmisel, õiguste teostamisel ja/või keerulise olukorraga toimetulekul. Tugiisik abistab last arendavate tegevuste läbiviimisel, õpetab ja julgustab igapäevaelus toime tulema.

Tugiisik võib vajadusel olla ka lapsele saatjaks. Tugiisik abistab ja motiveerib last õppimisel ning aitab suhelda nii perekonnaliikmetega kui ka isikutega väljaspool kodu.

Tulenevalt lapse east ja arengulisest võimekusest võib tugiisik olla lapsele teabe vahendaja asjaajamistes, abistaja õppimises, toetaja vajalike suhtluskontaktide loomisel, emotsionaalse toe pakkuja, asjakohaste ja toetavate kogemuste jagaja, igapäevatoimingutes juhendada jms.

Tugiisikuteenust korraldatakse igale lapsele individuaalselt. Tugiisiku töö sisu, ülesanded ja korraldus on lapse vajadustest sõltuvalt erinev. Tugiisiku täpsed tööülesanded kirjeldatakse tugiisikuga sõlmitavas lepingus.

Tugiisiku tegevused ning Teenuse osutamise aeg ja koht on eelnevalt lapsevanemaga kokku lepitud. Teenuse osutamine toimub ainult lapse seadusliku esindaja teadmisel ja nõusolekul. Lepinguliste tegevuste korrektseks täitmiseks annab lapsevanem ülevaate lapse tervisliku seisundi, raviskeemi, päevakava, harjumuspärase käitumise, sh pere tavade ja väärtuste, emotsionaalse väljendusvormide, meelis- ja häirivate tegevuste jm vajaliku teabe kohta.

Lapse tugiisik tegeleb ainult lapsega. Tugiisiku ülesanne on koostöös lapse vanemaga/seadusliku esindajaga toetada lapse igakülgset arengut ja toimetulekut. Lapse võimete maksimaalseks arendamiseks on oluline, et tugiisik keskendub eelkõige lapse juhendamisele ja abistamisele ning vajadusel teeb koostööd last ümbritseva pere- ja spetsialistide (kohalik omavalitsus, haridus-, hoolekande- ja meditsiini- ja meditsiinasutused jt) võrgustikuga.

Lapsega töötav tugiisik:

- õpetab last enda eest hoolitsema;
- julgustab igapäevaelus toime tulema;
- aitab kaasa sotsiaalsete suhete ning kontaktide loomisele ja arendamisele;
- aitab kaasa lapse tööoskuste arendamisele ja tööharjumuse kujundamisele;
- abistab ning juhendab last haridusasutuses arendus- ja õppeprotsessis osalemisel;
- loob turvalise keskkonna;
- aitab luua tingimused võimalikult iseseisvaks toimetulekuks.

3. Seotud Teenused

Laps võib saada samaaegselt mitut erinevat Teenust, aga vahetult teenuseid osutav füüsiline isik ei või olla üks ja sama isik. Lapse tugiisik võib osutada lapsele muid Teenuseid juhul, kui tal on selleks sobiv ettevalmistus. Selliste teenuste osutamine tugiisiku poolt ei või olla samaaegne tugiisikuteenuse osutamisega.

4. Teenuse osutamise aeg

Tugiisikuteenust osutatakse üksnes päevasel ajal, kui laps vajab üldjuhul kõige enam juhendamist, abistamist ja toetust. Päevaseks ajaks loetakse käesoleva Teenuse puhul aega alates kella 7.00 hommikul kuni 21.00 õhtul. Täpsem Teenuse pakkumise aeg fikseeritakse Teenuselepingus.

5. Tugiisikuteenus lapse kodus

Lapsevanem annab teada kodustest reeglitest ja kokkulepetest (söömise ja magamise kohad ning ajad, nutiseadmete kasutamine, televiisori vaatamise ajad, keelatud tegevused jms.)

- Tugiisik kasutab lapse kodus olevaid esemeid ja vahendeid heaperemehelikult.
- Tugiisik ei ole üldjuhul lapsega kodus lapse haiguse ajal. Erijuhud on eelnevalt kokku lepitud (tugiisiku-lapsevanema-rahastaja omavahelises lepingus).
- Tugiisiku tööülesannete hulka ei kuulu pere teiste laste hoidmine, hooldamine, õpetamine ega muude Teenuste osutamine.
- Tugiisiku tööülesannete hulka ei kuulu söögi ja majapidamistöõde tegemine (pesu pesemine, triikimine, koristamine jne) välja arvatud juhud, kui need tegevused kuuluvad lapsega seotud igapäevategevuste juurde – näiteks lapse juhendamine igapäeva tegemistes.

6. Tugiisikuteenus haridusasutuses

Lapse erivajadustest tingitud personaalne abistamine haridusasutuses võib olla korraldatud nii haridusasutuse tugipersonali kui tugiisikuteenuse kaudu.

Koolieelse lasteasutuse erirühmades ja erivajadustega laste koolis kuuluvad põhipersonali hulka lisaks õpetajatele ka erinevad tugispetsialistid. Lapsele täiendavalt tugiisiku määramine toimub sellisel juhul ainult erijuhtudel.

Teenuse vajaduse hindamine toimub juhtumipõhiselt. Haridusliku erivajaduse hindamiseks, sh tugiisiku õpikeskkonnas kaasamise vajaduse täpsustamiseks ja sobilike hariduslike meetmete soovitamiseks on lapsevanemal võimalus pöörduda õppenõustamise teenusele.

Haridusasutuses last juhendav ja abistav tugiisik kaastakse last toetavate spetsialistide (õpetajad, tugipersonal jt) võrgustikku. Võrgustiku koostöös täpsustatakse erinevate osapoolte ootused koostööle ning määratletakse rollid (kohustused, vastutus, õigused, vajalikud ajamäärad jms). Ühiselt arutatakse läbi ootused koostööle, määratletakse tugiisiku roll meeskonnaliikmena, lepatakse kokku tööülesanded, vastutus ja õigused. Haridusasutuses käiva lapse puhul teavitab õpetaja või lapsevanem tugiisikut lapse individuaalses arenduskavas või arenguevestlusel kokku lepitud olulistest eesmärkidest ja tegevustest.

Koostöös teavitatakse ja juhendatakse tugiisikut lapse arengu toetamiseks vajalikest toimingutest, mis on vanemaga täpsustatud lapse arenguevestlusel ning fikseeritud lapse individuaalses arenduskavas.

Tugiisikuteenuse pakkumisel haridusasutuses tuleb arvestada, et:

- lapse tugiisik tegeleb ainult lepingu alusel määratud lapse (kokkulepitud tingimustel) toetamisega ning ta ei saa samal ajal pakkuda tugiisikuteenust kahele või enamale lapsele;
- laps kaasatakse kõikidesse ea- ja jõukohastes tegevustes ning tugiisikuteenusel olevat last ei eraldata eakaaslaste tegevusest tema erivajaduse tõttu;
- juhul kui laps vajab tegevustest, sh kollektiivist eemaldamist tegutseb tugiisik eelnevalt

võrgustikukoostöös kokkulepitud tegevuskava alusel;

- tugisik toetab last õppeprotsessis (kuulab õpetaja korraldusi ja juhendab vajadusel), ta ei vastuta lapse õppeprotsessi korralduse ja õpitulemuste eest;
- tugisikul puudub õigus täita õpetajaabi või abiõpetaja rolli, ta ei tohi tugisikuteenust pakkudes juhendada rühma või klassi.

7. Tugisikuteenus vabaaja veetmisel, huvitegevuses, terviseasutuses jms

Tugisik võib lapsele olla saatjaks ka vabaaja veetmisel, huvitegevuses, terviseasutuses või muudes avalikes kohtades, kus laps vajab lisatuge. Tugisik võib lapsega suhtlemiseks kasutada ka telekommunikatsioonivahendeid, kui see on eelnevalt lapsevanemaga kokku lepitud. Teenusega seotud kulutusi - kino, muuseumi, teatri või muud piletid; ühekordsed transpordivahendi kasutamise seotud kulutused jms hüvitab lapsevanem või Teenuse tellija (näiteks kohalik omavalitsuse üksus). Rahaline maht ja arveldamise kord peavad olema eelnevalt osapoolte vahel kokku lepitud ning lepingus fikseeritud.

Oluline on infovahetus lapsevanemaga - lapse edusammudest või ettetulnud probleemsetest olukordadest väljaspool kodu viibitud ajal.

8. Tugisik lapse saatjana transpordis, liikluses jms.

Linnaruumis või liikluses osalemine toimub lapsevanema ja tugisiku omavahelisel kokkuleppel.

Tugisik vastutab lapse heaolu ja turvalisuse eest transpordivahendisse sisenemisel, selle kasutamisel ja väljumisel.

Vastavalt ühistranspordi seaduse § 34 on puudega lapsele ette nähtud tasuta sõit riigisisel liinil (kaasa arvatud kommertsliin) raudtee-, maantee- ja veeliikluses. Sõidusoodustusele õigust omav isik peab ühissõiduki juhi või muu kontrollimisõigusega ametiisiku nõudmisel esitama sõidusoodustuse õigust tõendava dokumendi. Ühistranspordi seadus § 36 sätestab sõidusoodustused ka puudega lapse saatjale, mis võib olla kuni 100 protsenti pileti täishinnast. Soodustuse ulatuse määrab kas linna- või vallavolikogu või veeliikluse valdkonna eest vastutav minister.

9. Teenuse osutaja

Teenuse osutaja võib olla füüsilisest isikust ettevõtja, juriidiline isik, kohaliku omavalitsuse üksus ja riik täidesaatva riigivõimu asutuste kaudu. Teenuse tulemuslikkuse huvides on oluline, et tugisik ja Teenusesaaja (laps) omavahel sobiksid, seetõttu on Teenusesaajal õigus enne lepingu sõlmimist tugisikuga kohtuda.

Teenuse osutaja:

- korraldab tugisikute otsimist, värbamist, ettevalmistust, tööle asumist ning igapäevast tööd;
- loob kontakti haridusasutusega ning selgitab sealsetele töötajatele Teenuse osutamise seotud tingimusi;
- aitab lahendada tugisikutel igapäevatoos tekkinud küsimusi.

Teenuse korraldamise eest vastutavad isikud hoiavad kontakti kohaliku omavalitsuse üksuse sotsiaaltöötajaga (kes on lapse juhtumikorraldaja), annavad tagasisidet Teenuse osutamise kohta (tegevused, eesmärkide täitmine, vajaduse muutus jms.)

10. Nõuded personalile

Tugisik vastab soovituslikult järgmistele nõuetele:

- täisealine isik;
- läbinud tugiisiku koolituse ja/või töötanud eelnevalt Teenuse sihtgrupiga;
- sobib Teenuse saajaga.

Tugiisikutöös on väga olulised isikuomadused ja suhtlemisoskus. Kasuks tuleb rahulikkus, oskus kuulata ja realistlikke eesmärke seada, tunnustamisoskus ja optimism.

Tugiisik peab läbima korrapärase tervisekontrolli nakkushaiguste suhtes, sealhulgas iga kahe aasta järel kopsude röntgenuuringu ja tal peab olema tervisekontrolli läbimise kohta perearsti poolt väljastatud tervisetõend, kui tema töötamise asukoht on lasteasutuses (näiteks lasteaed või kool). Töötamise ajal vastutab kehtiva tervisetõendi olemasolu eest tööandja.

Tugiisik oskab näha erivajadusega last tervikuna ja suhelda lapse ning tema pere ja lähedastega. Teab oma vastutust lapse ohutuse ja turvalisuse eest ning tegutseb vastavalt olukorrale. Peab kinni vastastikuse usalduse, lugupidamise ja konfidentsiaalsuse põhimõtetest.

Teenust ei tohi vahetult osutada isik (alus sotsiaalhoolekande seaduse § 25):

- kes on süüdi mõistetud tahtlikult toimepandud kuriteo eest (Teenuseosutaja- või korraldaja kontrollib andmeid karistusregistrist);
- kes on Teenuse saaja ema/isa või vanaema/vanaisa;
- kes elab alaliselt või püsivalt samas eluruumis Teenuse saajaga.

Tugiisik peab vastama sotsiaalhoolekande seaduse § 129 lõige 1 punktides 3-6 sätestatud tingimustele:

- temalt ei ole perekonnaseaduses sätestatud alustel hooldusõigust ära võetud või seda ei ole piiratud;
- teda ei ole kõrvaldatud eestkostja ega hooldaja kohustuste täitmisest;
- ta vastab lastekaitseaduse § 20 sätestatud nõuetele (lg 5), mille kohaselt lapsega ei tohi töötada isik, keda on karistatud või kellele on kohaldatud sundravi:
 - a) karistusseadustiku §-des 113, 114, 116, 133-133³, 141-145¹, 175, 175¹ või 178-179 sätestatud kuriteo eest;
 - b) karistusseadustiku §-des 118, 121, 122, § 134 lõike 2 punktis 2, § 135 lõikes 2, § 136 lõikes 2, § 138¹ lõike 2 punktis 2, § 140 lõikes 2 või §-des 172-174, 180, 182, 182¹, 185, 187 või § 200 lõike 2 punktis 4 või 5 sätestatud kuriteo eest;
- tal ei ole sõltuvust alkoholist, narkootikumidest ega psühhotroopsetest ainetest.